

NAPSUGÁR

GYERMEKIRODALMI LAP

Őrizd, ápold
tested, lelked
egészségét!

2009. MÁRCIUS
LIII. ÉVFOLYAM
599. SZÁM

Van-e ismerőseitek, rokonaitok között vitéz?

Magyar hadvezérek I.

Füük, apák, figyeljetelek: most nektek mesélek, hiszen ti vagytok az erő, a bátorság, a lovagiasság hordozói.

Legyetek büszkék: a magyarok vitézségből is példát mutattak a világnak: „Emberségről példát, vitézségről formát mindenkinek ők adnak” – írja Balassi Bálint a végvári vitézekről.

A **vitéznek** semmi köze a hidegvérrel mészárló mai filmhősökhöz. Az **igazi harcos** erejét a közösség, az igazság, a gyengék védelmére használja, nem hatalomszerzésre. A harcban kemény, de nem kegyetlen, az ellenséggel szemben becsületes, emberséges. Ezt az eszményt tűzték zászlajukra a lovagrendek, és ezt jutalmazta **Horthy Miklós** kormányzó, amikor megalapította a **Vitézi Rendet**. A második világháború sok hőst vitézzé avatták.

A **hadvezér** ritkán lehet hős vitéz, hiszen csak távolról irányítja a csatát. Nem vetheti bele magát, mert ha elesik, fej nélkül marad a sereg. Az ő erénye a bölcsesség, a gyors észjárás és persze a bátorság is. „A hadvezéreknek és királyoknak semmi sem olyan szükséges, mint jól parancsolni. Mert aki jól parancsol, annak jól engedelmeskednek.” – írja Zrínyi Miklós.

Szóljon most a mese nagy hadvezéreinkről és királyaink közül azokról, akik nemcsak a trónteremben, hanem a csatatéren is elsők voltak.

■ **Atilla hun királyt** (Nevét helyesen így írjuk, ahogy kiejtésünk is őrzi!) Isten ostarának tartották: félelmetes kardjával, rendíthetetlen hadseregével hatalmas birodalmat hódított meg. Kardjától, melyet a legenda szerint Isten küldött neki, Róma is rettegett.

Attila kardja

Hun harcos

■ A hét magyar törzs **hét vezére**, **Álmos, Előd, Ond, Kond, Tas, Huba, Töhötöm élükön** Álmos fiával, **Árpáddal** 896-tól visszafoglalta a magyarok ősi szálláshelyét, a Kárpát-medencét. 907-ben a pozsonyi csatában Árpád 40000 főnyi serege megsemmisítette a kiűzésünkre szövetkezett 120000 fős nyugati hadsereget. Árpád négy fia életét vesztette a csatában, maga a fejedelem is meghalt nemsokára, de 123 évig ellenség nem merte a lábát magyar földre tenni.

Honfoglalás

Munkácsy Mihály festménye, részlet

■ Akkoriban a magyarok nyilaitól rettegett egész Európa, pedig a nyugati kalandozások célja elrabolt kincseink, köztük a magyar Szent Korona visszaszerzése volt.

■ A XI. században **Szent László**, a daliás lovagkirály nemcsak természetével, hanem halálmegvető bátorságával is seregei fölé magasodott. Nemcsak irányította hadait, hanem ott küzdött vitézei élén. Erős kézzel rendet teremtett az országban, kiűzte a kun és a német támadókat, az egyre erősebb és hatalmasabb magyar birodalomhoz csatolta Horvátországot.

■ A XIII. században az uralkodók feladata volt a keresztes hadjáratok vezetése is, melyeknek célja a Szentföld, Jeruzsálem, Jézus sírjának pogány kézről való kiszabadítása volt. **II. András** királyunk Árpád-zászlók alatt, Árpád-sávossal vezette keresztes lovagjait.

Melyik Szent László legendát örökíti meg a festmény?

■ A XIV. századi Magyarország **Károly Róbert** és fia, Nagy Lajos idején európai nagyhatalom lett: erős, gazdag, békés és hatalmas területű ország.

■ **Nagy Lajos** életének java részét külföldön vívott háborúzással töltötte, hogy népe otthon békében élhessen. Ő is az a hadvezér volt, aki személyes bátorságával lelkesítette seregét. Canossa várának ostrománál elsőként rohant fel

a létrán a várfalra, s a rájuk zúdított kőzapor a várarokba sodorta. Még fel sem gyógyult, amikor Aversa ostrománál egy nyílvevő a lábába fúródott. Tovább harcolt, majd a csata után kibírta azt is, hogy egyik vezére, Lackfi Endre tizenkét rántással kitépje lábából a horgas nyilat.

■ Nagy Lajos híres vitéze, **Toldi Miklós** az erő, a bátorság és hűség jelképe lett: „Védte az erőtlent, a királyt, országot, / Csodadolgairól írtak krónikákat.” (Arany János)

DEÁK FERENC rajza

Erőt, egészséget!

Megütöd, megkékül,
dagad, borogatják,
elvágod, bekötik,
bevarrják, ragasztják.

Elrontod, itatnak
keserű teával,
bedugul, gőzölnek
hárssal, kamillával.

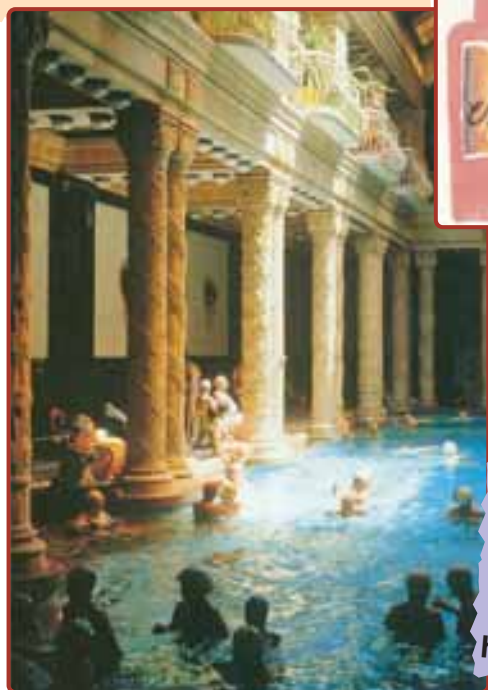
Forró vagy, csavarnak
vizes lepedőbe,
megfázol, ültetnek
illatos fürdőbe.

Itt fáj, ott fáj, adnak
színes pirulákat,
hátadon kopognak,
szádba kukucskálnak,

sok a módszer, gyógymód,
eljárás, diéta,
többet segít egy puszi,
egy kiadós séta.

László Noémi:

Orvoslások

Ezt kívánjuk minden ünnepeltnek, Ezt mondják a felnőttek koccintáskor vagy köszönésképpen. A Jóistentől is ezt kérjük leggyakrabban, hiszen ha egészségünk van, a többi rajtunk múlik. Az ima nagyon fontos, de persze nemcsak az őrangyalunk, mi is **felelősek vagyunk egészségünkért**. Mióta világ a világ, keresi az ember, hogyan győzhetné le, és hogyan előzhetné meg a betegségeket.

■ **Ép testben ép lélek.** Akinek egészséges a teste, a lelke is ép, és fordítva: akinek ép a lelke, könnyebben megőrzi testének egészségét. Ezt a kerek egységet, épséget anyanyelvünk egyetlen szóba sűriti: **egészség**.

Új Hold: új Király!
Az én gyerökömet
A nehézség töri,
Te vagy a Ráadó,
Te vagy az Elvevő,
Vödd le róla!

■ **Természetgyógyászat** – ez a gyűjtőneve a természet erejét, a régiek tudását felhasználó sokféle gyógymódnak, melyeket az orvostudomány félresöpört, de ma ismét egyre népszerűbbek. Lássunk néhányat a hajdani gyógymódok közül. Legősibb a szó erejével, az **imával, ráolvasással** és a **kézzel** közvetített energia. A **csontkovácsok** hozzáértő masszírozása sok bajt enyhít. A természettel szoros szövetségben élő közösségek az erdőt-mezőt Isten patikájának hívták, és minden betegségre megtalálták a gyógyító **füvet, fát, vizet, gázokat**. Van máshol is, de a mi hazánk, a Kárpát-medence különösen gazdag **borvíz- és hőforrásokban, mofettákban, iszapfürdőkben**, energiát sugárzó helyekben. Akár híres fürdővárosok, akár eldugott zugok ezek, sokan gyógyultak és gyógyulnak meg erejüktől.

Kötve legyen boszorkány
száz szamar szőrével,
hatvan leány hajával,
Boldogasszony igéivel,
úgy ne árthasson, mint
Krisztus Urunk, ámen.

■ **Hiszünk a csodákban?** Minden vallási közösségnek vannak **zarándokhelyei**, ahonnan imájuk inkább eljut az égiekhez, ahol a betegek gyógyulást keresnek.

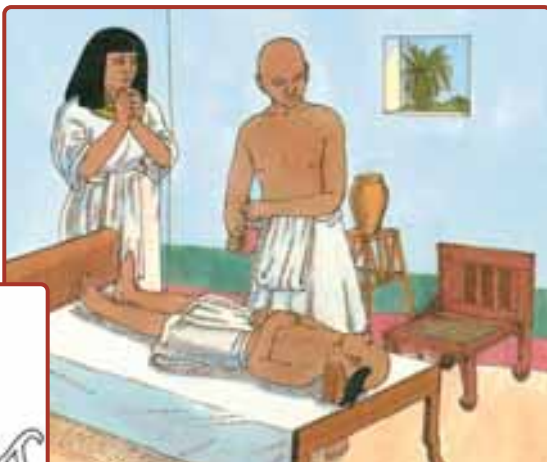
Gyűjtsetek csodás
gyógyulásokról szóló
történeteket.
Milyen zarándok-
helyekről hallottatok?

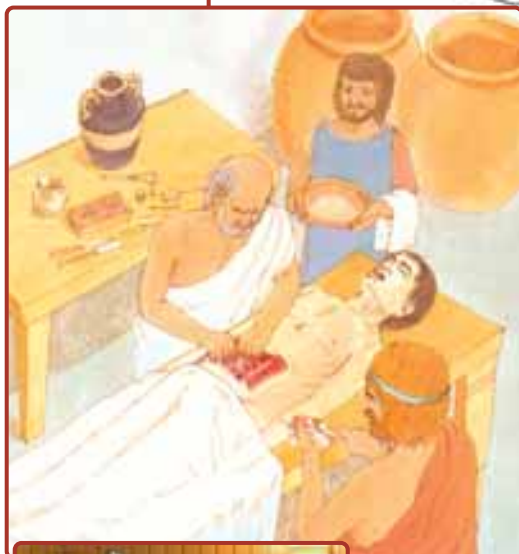
■ A több ezer éves **kínai** gyógymódok ma világszerte egyre népszerűbbek. Az **akupunktúra** ijesztőnek látszik, de nem fáj. Lényege, hogy hajszálvékony tűket szúrnak a bőrbe az életenergia áramlásának útjába, pontosan meghatározott helyekre.

■ Az **ókori Egyiptomban** nagy tisztelet övezte a tudós orvosokat, akik ismerték, és hatékonyan gyógyították az emberi testet. Legfontosabb eszközük az ima volt, védőistennőjük pedig Szelket.

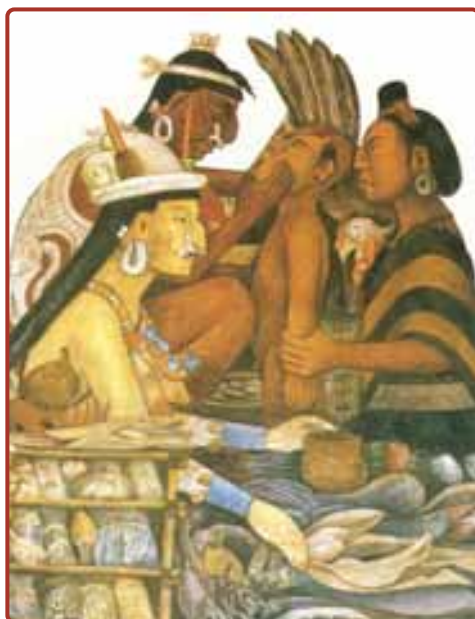
■ A **szkíta** harcosok egymást kötik be csata után.

■ A **görög városállamok** közül Alexandriában volt legfejlettebb az orvostudomány. **Boncolás** segítségével tanulmányozták a vérkeringést, a belső szerveket. **Hippokratész** volt az első, aki úgy próbált gyógyítani, hogy a betegségek okát kereste. Orvosi iskolájában ő vezette be azt az **esküt**, amelyet azóta is minden orvosnak le kell tennie megfogadva, hogy becsületes, tiszta szándékkal, legjobb tudása szerint igyekszik gyógyítani.

■ Az **azték orvos** a piactéren rendelt. Itt éppen egy beteg fiút vizsgál – nem valami gyöngéden. Mellette a gyógynövényárús. A **maják** és **aztékok** sokféle gyógynövényt ismertek. A törést kaktuszkenőccsel és rögzítő kötéssel, a sebet vizelettel, a köhögést csilipaprika és só keverékével, a kígyómarást nyúl páfrány gyökerével, a kiütést kaktuszlével és fürdővel gyógyították. Gondosan takarították környezetüket, rendszeresen mosakodtak, és **gőzfürdőben** izzadták ki a szennyet, a betegségeket. Felhevített kőre vizet locsoltak, éppen mint az északi népek, s nyomukban ma már nálunk is sokan.

■ A spanyol telepeselek által Amerikába behurcolt, addig ott ismeretlen **nátha, himlő, kanyaró** a fegyvereknél jóval nagyobb pusztítást végzett – 80 év alatt 14 millió indián halálát okozta.

Hogy hívják a Skandináviából világszerte elterjedt gőzfürdőt?

■ **Sámán, varázsló, kuruzsló, vajákos** – a gyógyítók legtöbbször a közösség papjai is voltak. Ez a **zulu vajákos** Dél-Afrikában ráolvasással és varázseszközökkel úzi el a betegséget okozó rossz szellemeket. A **természeti népek** őrzik még foszlányait a régiek gyógyító tudományának, ami mögött a mai orvostudomány persze csalást gyanít. Hogyisne: mi hetekig viseljük törött csontunkon a gipszet, Ausztrália nomád törzsének varázslója pedig kenőcsökkel, masszázssal, kötéssel egyetlen éjszaka alatt talpra állította törött lábú társát. Az életét mentette meg így, hiszen reggel a törzs továbbindult.

■ A **magyar táltos** valamilyen megkülönböztető jellel született, **szent ember** volt: a közösség papja, orvosa, jósa, csillagásza is egyben. Ő tartotta a kapcsolatot az égiekkel, az ősökkel.

László Gyula rajzán épp **koponyaműtétet végez**. Lássatok csodát: a meglekelt koponyájú betegek felépültek. Ezt onnan tudjuk, hogy a régészek feltártak olyan koponyákat, amelyeken a műtét nyoma és az újrasarjadt csont jól látszik.

■ A **középkorban** az egyház tiltotta a boncolást, a régi tudást elfeledték, az emberi testről keveset tudtak. Műtéteket egyáltalán nem végeztek, a sebeket nem orvos, hanem a **borbély** kezelte, de értettek a gyógyításhoz a **kovácsok** is. A **vándorsebész** minden műszerét magára aggatva viselte. A csapatot kíséző, a sebesülteket ellátó tábori sebészt **felcsernek** hívták. Az egyszerű emberek gyógyítója a **füves, kenő-, bűbájos-, tudós, javasasszony** vagy a **bába** volt, aki nemcsak a szülésnél segédkezett. Veszélyes mesterség volt ez, hiszen ha az anya, az újszülött vagy a beteg meghalt, a közösség könnyen ellene fordult, boszorkánysággal vádolta, és máglyára küldte.

■ Érdekes, hogy míg a népi gyógyászatban az **asszonyoké** volt a fő szerep, a hivatalos orvostudomány kizárólag a **férfiak** felségterülete volt. Nőt az orvosi egyetemekre még 100 évvel ezelőtt sem vettek fel. A gyógyításban nem, de az ápolásban segíthettek a nők is, mégpedig az **apácák**. Ezért hívjuk ma is **nővérnek**, nővérkének az **ápolónőket**.

■ Régen a **40 éves ember már öregnek számított**: sok gyermek született, de nagy volt a halandóság is. A férfiak a csatában, az asszonyok szüléskor, a gyermekek sok-

féle betegségben pusztultak el. Egész vidékek váltak néptelenné **éhínség** és **járványok**, pestis, kolera, feketehimlő, tífusz miatt. Czegei Wass Lászlóné, miután 12 gyermekét és férjét is eltemette, 1738-ban így írt: „*Úgy maradtam, mint a megszedett szőlő.*”

■ A **pestis**, a „**fekete halál**” többször is végigpusztította Európát. Ilyen ruhával próbáltak védekezni ellene: a csőrbe illatos füveket tettek, azt lélegezték be, mert elképzelésük szerint a járvány a levegőn keresztül terjedt. Valójában a patkányokon élősködő bolhák terjesztették.

■ Nem mind arany, ami régi. **Babona, téves hiedelem** is akad bőven a hajdani módszerek között. Íme néhány furcsaság. A betegséget megpróbálták **átruházni**, fának, állatnak vagy másik embernek átadni. A szúrt, vágott sebet **fegyverkenőccsel** gyógyították, vagyis a fegyvert kenték és kötözték be naponta, míg a sebesült fel nem épült – vagy meg nem halt.

■ Azt hitték, minél drágább a gyógyszer, annál hatásosabb, ezért a gazdagoknak aranyport, összezúzott igazgyöngyöt,

drágakövet, krokodilgyomor, vízilófog, elefántagyar reszelékét ajánlották, és adták el méregdrágán az orvosok, a **patikáriusok**. Nem tudni, valóban belekeverték-e mindezt gyanús készítményeikbe, azt sem, hogy gyógyult-e meg ezektől valaki, az viszont biztos, hogy **csodaszereikkel** alaposan megkopasztották a hiszékeny, gazdag betegeket. Aki tudott olvasni, ilyen címkéket láthatott a régi gyógyszertárak polcain sorakozó tégelyeken, üvegcséken: *Bakkecskevér, Rókatüdő, Rókamáj, Varjúháj, Medvezsír, Skorpióolaj*.

■ **Ki ne próbáljátok, ha nem megy a matek!** Agyszerkentőnek két marék, mozsárban összezúzott hangya főzetét, láz ellen 60 kövér pókból préselt pókolajat ajánlottak az egykori orvosok. Csúfolták is eleget ezeket a butaságokat, ilyen tréfás receptekkel: *Végy 1 icce libaizzadságot, 1 kanna szelet, 1 becsinált abrakos tarisznyát, keverd össze, szúrd át egy deszkán, kend be vele a hasadat a hátad közepén. Ha nem múlna el tőle a fejfájásod, köss hurkot a nyakadra, nehogy a fájdalom leszálljon a hasadba is. Ha bele nem halsz, meggyógyulsz.*

■ **A modern orvostudomány** alig több, mint 250 éves. Mivel babonaként bélyegezte meg, és elutasította az ősi gyógymódokat, a zéróról indult, mindent újra fel kellett fedeznie. **Hibája**, hogy csak az anyagi testet és működését kutatta, semmibe vette a Lélek szerepét. **Érdeme** viszont, hogy feltárta az emberi szervezet sok titkát, a betegségeket okozó **mikrobák létezését** és **ellenszereit**. A **védőoltások** és a **fertőtlenítés** segítségével lassacskán sikerült megfékezni az addig százezreket elpusztító járványokat.

■ A mai **orvosi műszerek** felfedezéséhez hosszú út vezetett.

A mellkas kopogtatását, hallgatását például borkereskedő apjától este el egy bécsi orvos: a hordó kongása elárulja, mennyi bor van benne, a mellkas kongása pedig a tüdő állapotáról árulkodik.

■ Ma bonyolult műszerek segítik az orvos munkáját. A röntgen, a CT, az ultrahang szervezetünk „mélyére” lát, a lézerrel szinte sebet sem ejtve végeznek műtéteket.

■ **Ne félj az orvostól!** Ha fájdalmat okoz is, segít, hogy meggyógyulj. **Járj rendszeresen fogorvoshoz.**

Miközben ezt olvasod, nézz rá a kezedre! Tiszta? Anyu nem véletlenül korhol érte, még a cica is tudja, hogy a **tisztaság fél egészség**. Rendszeres mosakodással, fogmosással, sok mozgással, helyes táplálkozással önmagad orvos lehet.

A nevezetes Podjebrád György cseh király ellen viselt hadat Mátyás király. Egyszer a sátorában a vezéreivel mulatozott, Újlakival, Zápolyaival, Kinizsivel, Geréb Péterrel. Túl voltak már a tanácskozáson, hát csak az időt töltötték, mindenféle tréfás beszédekkel. Már akkor bent volt a sátorban a király bolondja is, mert az is mellette volt urának a hosszú táborozások alatt.

Fölvetette Mátyás azt a kérdést, hogy vajon miből van a legtöbb a világon.

Kinizsi azt mondta:

– Szegény emberből.

Újlaki azt mondta:

– Gyerekből, mert az több, mint a szegény.

Zápolyai azt mondta:

– Fűszál több van a földön, mint gyerek.

Geréb Péter meg azt mondta:

– De csillag több van az égen, mint fűszál a földön.

Mátyás király ránézett a bolondra, aki ott kuksolt egy zsámolyon a sarokban.

– No, komám, te mit gondolsz?

– Azt, komám, hogy orvusból van a legtöbb a világon.

Nevettek a vezérek, a király is nevetve szólt:

– Igazán bolond vagy, komám, ha ilyen bolondot gondolsz.

A bolond, hogy így kinevették, felállott, kiement, átalment a szomszéd kis sátorba, amelyik az ő kvartélyja volt. Úgy látták az urak, hogy nagyon elbúsulta magát.

Egy perc alig telt el, hát hallják, hogy krisztustalanul óbégat a bolond a sátorában, mintha csak elevenen akarnák megnyúzni.

Rögtön jönnek is, jelentik a királynak, hogy a kedves bolondja olyan rosszul van, talán a végít járja. Felkelnek az urak, a király is, átsietnek a bolondhoz, vajon mi lelte sze-

gényt. Hát az a földön fekszik, csak nyög keservesen. Kérdik, hol fáj, mi fáj, nem szól semmit, csak rúgkapál, csak vonít, ahogy hozzáérnek.

Nagyon sajnálták, törték a fejüket, mit kéne csinálni. Azt mondja Zápolyai:

– Eret kell vágni rajta!

Újlaki azt mondta:

– Hamar, piócát hozzatok, az lesz könnyebb-ségire!

Geréb Péter azt mondta:

– Öntsétek le egy veder hideg vízzel!

Kinizsi meg nekigyűrűközött:

– Nem, hanem jól megdörzsölöm az egész testét, attól tudom, talpra áll.

De már begyülekeztek a sátorba többen a főemberek, az is mind kommandált valamit,

egyik meleg bort, másik valami gyógyító gyökér levét, harmadik ráolvasást, nem is lehetett már egyiknek a szavát a másiktól érteni.

Felugrik ám a bolond, semmi baja, azt mondja huncut pofával a királynak:

– Látod, komám, ezt a tucát doktort itt a sátorban? Ha ezen a kicsi helyen ennyi az orvos, mennyi lehet az egész világon?

Örült Mátyás ennek a beszédnek, cseppet se haragudott, hogy így bolonddá tette őket az urakkal együtt a bolond.

SZÉP ERNŐ

MIBŐL VAN A LEGTÖBB A VILÁGON?

SZÉKELY GÉZA rajza

Csak a fogorvos segít – mondta Mikka-makka.

– Gyerünk a fogorvoshoz! Hát mi vagyok én: gyáva nyúl?! – vágta pózba magát Bruckner Szigfrid.

Aromo kísérté el, mert ő már járt a városban.

Bruckner Szigfrid olyan büszkén ballagott az utcán, hogy hétszázhusz kitüntetés elfért volna a kidüllesztett mellén. Ámde ekkor megszólalt Aromo:

– Itt a ház.

– A... a fogorvosé? – tekergette a nyakát Bruckner Szigfrid.

Aromo bólintott, és Bruckner Szigfrid mellére pillantott. „Már csak ötszázegy kitüntetés férne el rajta” – gondolta kárörvendve. A lépcsőházban már csak huszonegy kitüntetés fért volna Bruckner Szigfrid mellére, sőt... egy lépcsőkanyar... tizenkilenc kitüntetés, két lépcsőkanyar... nyolc kitüntetés, három lépcsőkanyar, és azt mondta Bruckner Szigfrid:

– Otthon felejtettem a zsebkendőmet. Visszamegyek.

– Íme, a hős oroszlán! – szavalta Aromo. – A bátrak bátra, a rettenthetetlen!

Ekkor bentől felhangzott: ziirrrzzrrr.

– Valamit fúrnak – mondta Aromo.

– A fogamat... a fogamat fúrnak! – ordította Bruckner Szigfrid, és rohant volna le a lépcsőn, de Aromo eléje ugrott.

– Azért is! – mondta, és betuszkolta az ajtón, amelyen ez a felirat díszelgett: DR: ZIRZURR FOG- ÉS AGYARBARÁT

Lenyomták Bruckner Szigfridet egy székbe.

– Jaj! – rikoltott Bruckner Szigfrid.

– Ne ijesztgessen! – mondta neki megróvó-

an dr. Zirzurr, és megindult felé a fúróval.

– Kitátani! – mondta, és zirzurr, már berregett is valami, csörrent is valami, nyekkent is valami, nyikkant is valami, zuttyant is valami, pottyant is valami, kottyant is valami... És ekkor azt mondta dr. Zirzurr:

– Nna!

– Én, drága doktor úr – szólt ekkor közbe Bruckner Szigfrid –, rettenetesen ordítani fogok.

– És ha szabad érdeklődnöm, miért? – kérdezte dr. Zirzurr.

– Ha fúrni tetszik.

– Kifúrva – mondta büszkén dr. Zirzurr.

– Ha tömni tetszik.

– Betömve – sugárzott dr. Zirzurr.

– Kész?

– Kész.

Bruckner Szigfrid fölugrott, és egy tükörhöz rohant.

– Ide süss! – ordította. – Ide nézz. Milyen gyönyörű! A legcsodálatosabb tömés! Na, mit szólsz? – fordult Aromóhoz. – Láttál már ilyen gyönyörűt? – Nyolc kitüntetés. – Dokikám, maga egy műbúvész vagy bűművész, vagy amit akar! – Két cuppanós csókot nyomott dr.

Zirzurr arcára. Huszonegy kitüntetés.

– Jaj! – mondta dr. Zirzurr, ami nem is csoda, te is azt mondanád, ha megcsókolna egy oroszlán. Ráadásul kétszer is.

Hatszázhusz kitüntetés.

– Kinek van az erdőben fogtömése, na, kinek? – ugrált Bruckner Szigfrid. – Természetesen csak nekem! Csodabruckner Csodaszigfridnek. Csodanekem. Csodafogtömésem!

– Egyáltalán nem fáj? – kérdezte gyanakodva Aromo.

– Ugyan, egy hősnek! – legyintett Bruckner Szigfrid.

LÁZÁR ERVIN

A FÁJÓS FOGÚ OROSZLÁN

Részlet

RÉBER LÁSZLÓ rajza

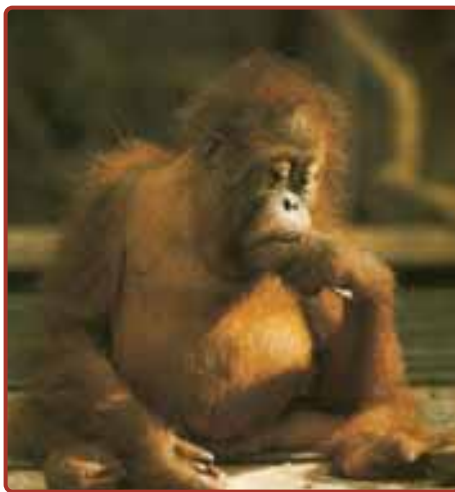
Tisztaság fél egészség – tartja a szólásmondás, s az állatok be is tartják ezt az arany szabályt. Gondoljunk csak a macskára, milyen alaposan mosdik minden nap! Az állatok azonban nemcsak mosdanak, fürödnek is! Az erdő háborítatlan mélyén levő pocsolyát gyakran felkeresi a szarvas és a vad-disznó, hogy iszapfürdőt vegyen, vagyis – a vadászok nyelvén – dagonyázzon. Mivel mindig ugyanott forgolódnak, a pocsolyában mélyedések, valószínűsíthetően keletkeznek. Nem mondhatjuk, hogy túl szépen festenek egy-egy iszapfürdő után, de a testükre tapadt sár hűíti őket, és védelmet nyújt a rovarok csípése ellen. A fürdőt „törülközés” követi, erre szolgálnak a pocsolya melletti fák, amelyeknek a törzséhez dörgölőznek. Ha a kád közös is, a törülköző szigorúan „személyre szóló”, mindenki a sajátját használja. A vaddisznó „fogápolást” is végez, agyarát a törülközőjéhez feni, élesíti.

Tudják az állatok, hogy milyen orvosságot vegyenek be, ha megbetegednek? Tudják. A biológusok megfigyelték, hogy egy szomorúan gubbasztó csimpánz savanyú képpel a szájába gyömöszölt egy olyan levelet, amelyet különben soha nem fogyaszt. Méla undorral forgatta ide-oda a szájában, galacsint gyúrt belőle, majd egyből lenyelte, mint mi a „nem szeretem” orvosságot. Elszánt ábrázattal még vagy harminc darabot legyúrt a nyilván keserű, rosszízű levélből. Később kiderült, hogy az **Aspilia bokor** szőrös leveleit a helyi lakosság is gyomorpanaszok esetén és féregűzőnek használja.

Vajon az ember az állatoktól leste el bizonyos gyógyszerek használatát? Igen. A perui indiánok például megfigyelték, hogy a puma mindig akkor rágicsálja egy bizonyos fa kérgét, amikor beteg. Ők is kipróbálták a kínafa kérgének főzetét, és fájdalomcsillapító gyógyszert nyertek belőle. Sokkal később, két európai kutatónak sikerült a kínafa kérgéből

BITAY ÉVA

A TERMÉSZET PATIKÁJA

Mit eszik a beteg majom?

kivonatot készítenie. Így indult el diadalútjára a malária hatásos gyógyszere, a **kinin**.

Az állatok csak akkor „szednek” gyógyszert, amikor betegek, a megelőzés módszerét nem ismerik? De ismerik. A **koala** az eukaliptuszfák levelével táplálkozik, és úgy árasztja maga körül az eukaliptusz-olaj illatát, mint a köhögés elleni cukorkák. A bőrön át távozó illóolajok megvédik az állatkát az élősködőktől. A koala még testhőmérsékletét is tudja szabályozni. Amikor fázik, főleg phellander tartalmú leveleket rágcsál. Amikor melege van, a cineolban gazdag leveleket eszegeti, ezzel hűti le magát.

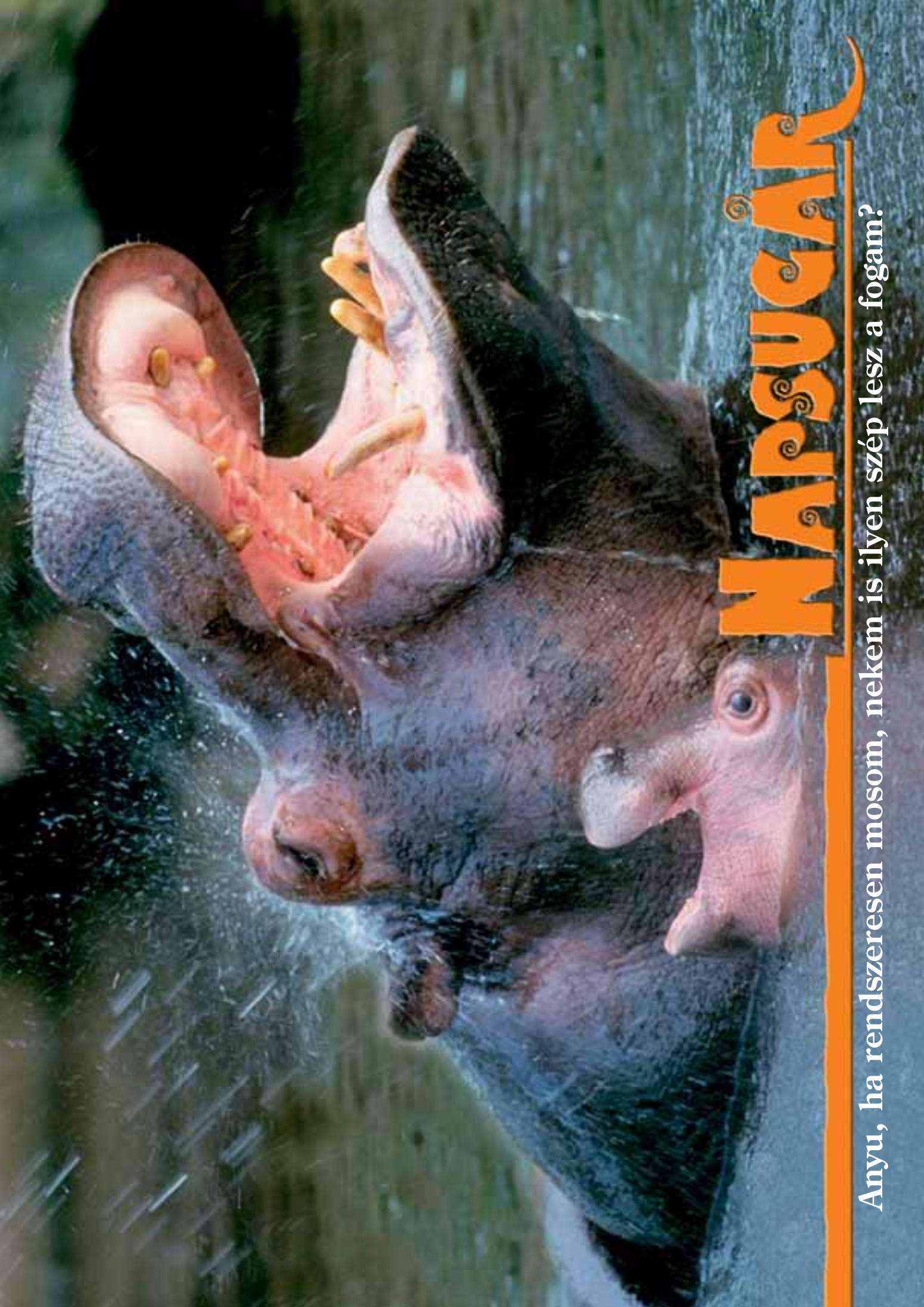
KISKÓPÉ

Jancsi ezt meséli: „A márciusi erdőben sétáltam. Az avarban sok kedves tavaszi virág nyílt: májvirág, berki szellőrózsa, kakasmandikó és kakukkfű. A csalitosban cinkék, csuszkák, feketerigók motoztak, s megszólalt a kakukk. Fogtam egy citromlepkét és egy káposztalepkét. Láttam egy szép őzbakot, kár, hogy az agancsát már elhullatta.”
Keressétek meg a valótlanságokat.

Januári megfigyelések: Rövidesen eső lesz, ha a vízben a keszegek ugrálnak, ha földközélen szállnak a fecskék, ha a békák hangosan brekegnek, ha a verebek, tyúkok porban fürdenek, ha a hangyák rajznak, ha este a tyúkok sokára ülnek el, ha a jóság északa nyugtalan, ha csípnek a legyek. Hideg időt jelez, ha a varjak napkelte előtt károgznak, ha a golyák, fecskék ősszel korán útra kelnek, ha a vadludak délre vonulnak. Eső lesz, ha a körömvirág szirmai reggel zárva maradnak, ha a lóhere ernyedten leengedi a leveleit, ha a nyúlsóska levelei összecukódnak. Hideg, kemény tél várható, ha ősszel sok gomba vagy bogyós gyümölcs terem.

Könyvjutalmat nyertek: **Kristóf József**, Gelence; a **szatmánémeti** Bálcescu-Petőfi Iskola III. C; a **nagyvárad** Juhász Gyula Iskola IV. A osztálya.

NAPSUGÁR

Anyu, ha rendszeresen mosom, nekem is ilyen szép lesz a fogam?

Gyöngyös

A kalotaszegi Magyarvistan nagy hagyománya van a gyöngyhímzésnek. Péter Ilona tanító néni osztálya műanyag tányérra varrt színes gyöngyképeket.

Festett

Nemes Emil tanító bácsi osztálya a sepsiszentgyörgyi Gödri Ferenc Iskolából hobbiboltban vásárolt formába öntötte ki, és száradás után festette a magyar címert. Formát és gipszet sajnos nem küldhetünk a Nap-sugár lapjain, de szép lesz a címeretek úgy is, ha fénymásolóval kinyagytátok, kartonra ragasztjátok, és az eredeti szerint kiszínezték.

Hímzett

Alföldy Andrea és Búzasi Noémi tanítványai a nagyváradai Coşbuc Iskolából és Fenesi Katalin halmi kisdíákjai papírra hímezték a kárdát, szíveket, virágokat – a színén hosszút, a visszáján aprókat öltögetve.

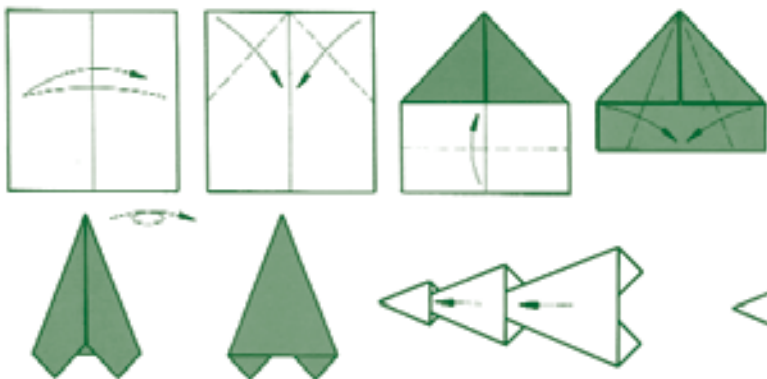
Hajtogatott

Török Mária tanító
néni osztálya a
csíkszeredai Petőfi

Sándor Iskolából origami

kokárdát készített Március

15-e tiszteletére. Nemzeti színeinkből hajtogassatok 8-8 alpaformát (zöldet 2 cm, fehéret 3,5 cm, pirosat 5,5 cm oldalhosszúságú négyzetből), majd csúsztatassatok egymásba, és ragasszátok kerek kartonra.

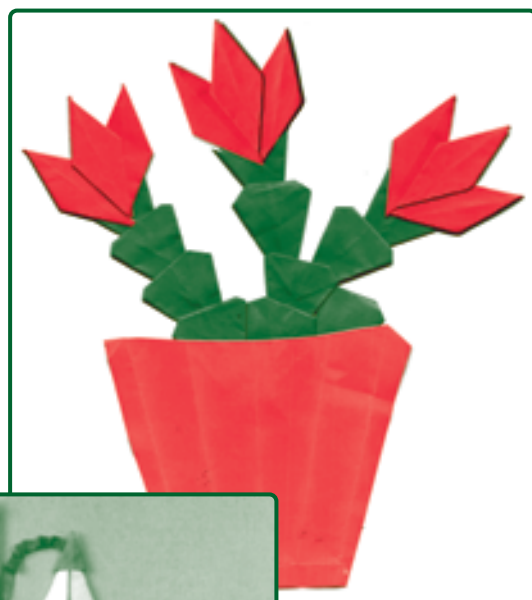
Virágos

Ugyanebből az alapformából készült a tavaszi hóvirág és a tulipáncsokor is, ez utóbbi a **nagyváradi** 16-os Iskola II. E osztályában **Szijjártó Margit** tanító néni irányításával.

A CSER Kiadó Papírhajtogatás című kiadványából

A virág szirma 2-2 egyszínű, összeragasztott alapformából készül, 3 szirm pedig egy tulipánkelyhet alkot.

A hóvirághoz kicsi zöld alapforma hátoldalába szembe fordított, nagyobb fehér kelyhet csúsztatunk. A vázát átlátszó fóliából vágjuk ki.

*

– Doktor úr – mondja a skót – szörnyű allergiás viszketésgem van. Kérem, adjon valami olcsó gyógyszert.

- Nagyon olcsót akar?
- Igen – bólint a skót.
- Vakarózzék!

*

– Az orvos azt ajánlotta a feleségemnek – meséli a skót –, hogy pedálozzon sokat a friss levegőn.

- És? Vettél neki egy biciklit?
- Dehogy! Kitoltam a varrógépet az erkélyre.

*

– Melyik az abszolút tiszta kórház?

– Amelyikben a bacilusok kezdet mosnak, mielőtt fertőznének.

*

– Milyen ügyesen adja az injekciót, doktor úr! Egyáltalán nem fáj.

– Hát igen. Azelőtt állatorvos voltam, és a betegeim haraptak.

*

– Uram, önnek egy nagyon ritka fertőző betegsége van – mondja az orvos. – Külön szobába fogjuk fektetni, és csak pizzát és palacsintát ehet.

- És attól meggyógyulok?
- Nem, de más ételt nem tudunk becsúsztatni az ajtó alatt.

*

– Peti, tedd a szád elé a kezed, ha köhögsz.

– Hiába teszem, akkor is köhögök...

*

– Hány éves vagy, te elefánt, hogy ilyen nagyra nőttél? – kérdi az egér.

- Kettő.
- Én is. Csak én két hétig beteg voltam.

*

Hat gyógynövény, melynek virága vagy termése megfelelőképpen használva sokat javíthat a beteg egészségi állapotán.

Hat gyógynövény, melynek neve megfelelő módon postázva a szerkesztőség címére nyereményt hozhat beküldőjének, akár csak a másik rejtvény megfejtése:

egy vicc csattanója.

A Rejtvénykirály

Havonta
5 DÍJAT!
sorsolunk ki!

TALÁLD KI!

① **Mózes Botond, Székelyszenterzsébet:** kibújt!

1. Épület 2. Védő 3. Erődítmény 4. Férfi ruhadarab 5. Tesz 6. Becézett Ágnes 7. Hálóban a labda

1			
2			Ó
3			
4			
5		A	
6			
7			

② **Barta Anett Angéla, Szalárd:** ünnepeljük!

1. Melegítő égitestünk 2. Vigyázója, felügyelője 3. Vágóeszköz 4. Tagadószó 5. Anyó párja 6. Kenyérsütő mester 7. Nem rosszak 8. Nem ezt

1	2	3	4	5	6	7	8
	R				É		

③ Két anyuka beszélget:

– Mondd, hogy lehet, hogy a te gyereked mindig beveszi az orvoságot? – kérdi az egyik.

A másik anyuka válaszát a rejtvényből tudhatod meg: húzd ki a hálóból az alábbi személyneveket (olvashatod őket előre, hátra, lefele, felfele vagy át-lós irányba), a megmaradt betűket pedig olvasd sorba.

DÉNES, EMESE, ÉVA,
KÁROLY, LÁSZLÓ, MÁRTA,
MIHÁLY, ZOLTÁN

T	U	D	N	Á	T	L	O	Z
L	Á	S	Z	L	Ó	O	D	É
N	M	I	N	D	D	M	I	G
V	Í	Z	É	I	P	Á	Y	I
S	Z	N	T	E	O	R	L	L
L	E	Y	S	A	L	T	Á	A
S	D	E	O	M	B	A	H	E
N	M	E	É	V	A	K	I	I
E	Y	L	O	R	Á	K	M	!

④ **Komporály Andrea, Nagyajta:** megjött!

1. Madárruha 2. Becézett Andrea 3. Hoz ellen-téte 4. Kerek gyümölcs 5. Iskola gyereknyelven 6. Becézett Zoltán

1			L	
2				
3		I		
4				
5				I
6				

**FEBRUÁRI
MEGFEJTÉSEK**

1. Boldog új évet! 2. farsang
4. Túl közel vannak egymáshoz
5. bundáskenyér

15

LEVELEZŐ

■ Kedves Gyerekek, köszönjük a rengeteg megfejtést, levelet, rajzot. Hogy idejében megkaphassátok a Napsugárt, mi mindig egy hónappal korábban készítjük el, ezért hiába keresitek a márciusban küldött rajzot az áprilisi lapszámban. Levelező rovatunkban azokat soroljuk fel, akik nemcsak megfejtést, hanem rajzot, levelet is küldtek nekünk: **Asztalnok Arnold**, Amac; **Bálint Andrea**, Székelykeresztúr; **Rigó Szabina**, Székelyzsombor; **Máthé Krisztina**, Mezőpanit; **Szabó Mátyás**, Szováta; **Lőrincz Réka**, Gyergyóalfalu; **Silai Szabolcs**, Magyar Nemze; **Szabó Melánia**, Tenke; **Márton Enikő**, Árpástó; **Kovács Lőrincz**, Köpec; **Bátori Krisztina** Kitty, **Szigeti Szilvia**, Tasnád; **Geréd Richárd**, Csíkszentsimon; **Magyarosi Mónika**, Beszterce; **Borzási Tímea**, Zilah; **Nuber Krisztina**, Balánbánya;

Deák Gellért Gedeon, **Szabó Tamás**, Kovászna; **Nagy Brigitta**, **Városi Tibor**, Marosvásárhely; **Köllő Magor Örs**, Gyergyóditró; **Kis-Német Noémi**, Székelyudvarhely; **Lázár Henrietta**, Mezőbaj; **Ármos Eszter**, Szatmárnémeti; **Demény Ágota**, Kolozsvár; **Szócs Júlia**, Ozsdola; **Rozenczi Attila**, Erdőszentgyörgy; **Héjja Hanna**, Csernăton; **Hitter Rudolf**, Felsőbánya; **Vicsai Mária**, **Mezei Ervin**, Monó; **Kovács Alexandra**, Sarmaság; **Dánél Dorottya**, Csíkszereda; a **sepsiszentgyörgyi** Ady Endre Iskola IV. B; a **marosvásárhelyi** G. Coşbuc Iskola III. C, a M. Viteazul Gimnázium III. F, a L. Rebreanu Gimnázium II. H; a **szászrégeni** A. Maior Gimnázium III. B; a **gyergyószentmiklósi** Fogarassy Mihály Iskola IV. A, a Kós Károly Iskola IV. A; a **zilahi** I. Maniu Iskola IV. B; a **nagybányai** N. Iorga Iskola II. C; a **kolozsvári** Báthory István Líceum IV. B osztálya; a **krasznai** III. B; a **gelencei** III. és IV. A, B; a **nyárádszeredai** III. C; a **zabolai** III.

és IV. B; a **tordaharasztsi** II., III. és IV.; a **csíkmenasági** IV.; a **kibédi** II.; a **micskei** III.; a **zímándújfalusi** IV. osztály; a **nagyborosnyói** kisiskolások, a **szabadkai** EmArt műhely.

Lázár Hajnalka, **mezőbaji** óvó néni gyűjtéséből:

Meseolvasás után Dávid így mondja:

– Óvó néni, mindenki *el-langyult*, csak én nem.

*

Bálint így érkezett egy reggel az oviba:

– Nézd, óvó néni, ma az új *farmentemben* (farmeremben) jöttem!

*

Újra Bálint:

– Óvó néni, tudtad, hogy a dinó egy *veszményes* (veszélyes) állat?

*

Menyhárt Réka, **Kovácszna**:

Természetismeret órán kérdezi a tanító néni:

– Hogy hívják az alma belét?

– *Mátyás falú* (hártyás falú) rekesz – feleli a diák.

*

Merk Marika, **szatmárnémeti** tanító néni:

A kutya talált egy *fát*, azt gondolta, jó éjszakája lesz rajta. A kakas inkább a *földet* választotta. (fordítva)

A Hun és a Magyar nemzetség Szittyáországban élt. Ez az ország nagyon gazdag volt termőföldben és állatvilágban. Gazdagsága miatt a Hun és a Magyar nemzetség nagyon elszaporodott. A két nemzetség vadászai és halászhai zavarták egymást.

A két nemzetség vezérei rájöttek, hogy új hazát kell találniuk maguknak. Azt a döntést hozták, hogy a hunok új hazát keresnek, a magyarok pedig maradnak Szittyáországban. A hunok nyugat felé indultak. Így kerültek a mai Magyarország területére.

A vezérüket, aki ide vezette őket, Attilának hívták. Ő lett a hunok királya.

A brassói 15-ös Iskola Attilák csapata

A Napsugár megjelenését 2008-ban is támogató Nemzeti Kulturális Alap logója tavalyi lapszámainkban régi alakjában jelent meg. Támogatónk szíves elnézését kérjük. Íme az érvényes logó:

Januári „lila” megfejtések: *félhold, újhóld, telehold; az Északi Sarkcsillag mozdulatlan; MDCLIX=1659; a napóra borús időben nem működik; ólomlábon halad az idő.* **Könyvjutalmat nyertek:** **Fülöp Gábor Balázs**, Szatmárnémeti; **Rokaly Szilárd**, Gyergyószentmiklós; a **kolozsvári** O. Goga Iskola IV. C osztálya. A 9. oldal feladatát **tordaharasztsi** olvasóink oldották meg legügyesebben.

Mi is szeretjük az állatokat!

▲ Szócs Orsolya,
Gyergyószentmiklós:
Kinek nagyobb a szarva?

▲ Markó István, Csíkszereda:
*Katicabogár
a nagymamáék kertjében*

▲ Bara Barbara,
Gyergyószentmiklós:
Halra fája a fogad?

TESTVÉREK KUCKÓJA

■ A legjobb az én testvérem, Gréta. Ilyen testvér nem létezik, amilyen az enyém. Mostanában nagyon huncut, és sokat beszél, mert megtanítottam.

Osváth Barbara, Kolozsvár

■ Hugicám, Emese most kezdte az első osztályt, nagyon büszke vagyok rá. Minden nap együtt tanulunk, és jól egyezünk.

Nagy Tímea, Brassó

■ Van egy nevelt testvérem, 5 éves. Szeretek vele játszani, de sokszor veszekedünk. Utána újra játszunk.

Szigeti Szilvia, Tasnád

■ A testvéremmel, Szabolccsal sokszor segítünk egymásnak. Csak nagyon ritkán verekedünk, mert tudom, hogy ezzel anyukámat nagyon megharagítom.

**Markos Norbert,
Gyergyószentmiklós**

■ Bence 4 éves. Néha rossz, de nem haragszom rá. Ritkán alszik, és sokat tévézik. De különben jó gyerek.

Körösi Gergő, Szalárd

■ Gergő 5 éves lesz. Igazi rosszcsont. A játékban meg sem tudunk állni, a bajban kész vagyok segíteni neki.

Andreev Alexandra, Szalárd

■ Bianka 14 éves. Szoktunk veszekedni apró dolgokon, de hamar kibékülünk. Nagyon rendes. Amikor nem szeretném megcsinálni a dolgomat, elvégzi ő helyettem. Nagyon szeretem, még ha néha nem is mutatom ki.

Kocsis Anita, Szalárd

■ Renáta 12 éves, kedves. Ha kérek valamit, megteszi, ha elesek, meggyógyít. Ő a legjobb testvér.

Kalmár Sintia, Szalárd

Szólj, szám!

Havonta
3 DÍJAT!
sorsolunk ki!

1. Keressetek olyan növényneveket, amelyek gyógyító hatásra utalnak.

2. Gyógyítsátok meg a beteg mondatokat!

Nem még gyalogolunk, taxit veszünk.

Kabátba vagyok, nem fázok.

Nem tudom, ha érted az összes feladatokat.

3. Mit jelentenek ezek a szavak? Egyik helytelen közülük, miért?

vízálló, tűzálló, fagyálló, hóálló, törésálló, értékálló

Januári megfejtések: 1.

bólint, újjáépít, ésszel, karéj; BÚÉK – Boldog új évet kívánunk.

2. eső, zivatar, zápor, jég, jegeseső, ónoseső, dára, havaseső, zimankó, hó, manna, vénasszonyok

3. Eső esőre hull. Az eső nem egy csepp vízből áll. Eső után köpönyeg. Sok hó, sok kenyér. Zápoerső hamar múlik. Ha vénasszonyok potyognak az égből, akkor is..., az égből hullt, mint a manna.

Nyertesek: Szabó Tamás, Kovászna; a marosvásárhelyi M. Viteazul Gimnázium III. F, a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium III. A osztálya; a gyergyóditrói III. B osztály.

Áprilisban az Arad szomszédságában fekvő Zimándújfaluba látogatunk. Csak azt sajnáljuk, hogy még nem érik a dinnye, hiszen ez a kis falu a dinnyepiacáról híres.

Itt születtem

Az Erdélyi-medence észak-keleti részén, a Kis-Szamos partján, Kolozsvártól 45 km-re helyezkedik el **Szamosújvár**.

■ A mai város déli bejáratánál római erőd állott, feltételezett neve: Congri. Maradványait beépítették a város házaiba. A középkori települést 1291-ben említik először Gerlahida néven. A várost a XVIII. század elején Erdélybe telepedett örmények alapítják Armenopolis néven. A központi piac két oldalán szimmetrikusan futó, párhuzamos utcáikat, átlós mellékutcaikat olasz mérnök tervezte. Ma is megcsodálható néhány jellegzetes, dűsan faragott ablakszemöldökű barokk épület, másutt csak a porladozó szobrocskák emlékeztetnek a múltra.

Látkép az Epreskertből

Az örmény-katolikus székesegyház

■ 1786. október 9-étől szabad királyi város, 1861-76 között Doboka vármegye székhelye. Lakói gazdag tímárok és marhakereskedők. Az örmény közösség hanyatlása a XX. században kezdődik, a második világháború után tömegestől kivándorolnak. Örményül beszélni ma már kevesen tudnak, de önazonosságukat őrizni próbálják, tanulnak írni-olvasni. A mai lakosság a környező falvakból költözött be az 50-es évektől.

■ Fontosabb műemlékeink: a vár, amelyet 1540-ben Martinuzzi Fráter György építtetett. 1553-1556 között Dobó István egri hős a kapitánya. 1787 után fogháznak használják. Itt raboskodott Rózsa Sándor, akinek alakját betyárballadák, mondák őrzik. „Le az úton szép csendesen lefelé, Szamosújvár börtönkapuja felé...” – kesereg a híres betyár, akinek sírját a

Rózsa Sándor Kossuth oldalán is harcolt

börtön melletti temetőben mindig friss virág, nemzeti színű szalagos koszorú díszíti.

■ A legelső templomot 1723-ban Sinai Salamon telkén és költségén emelték. A főtéren pompázó örmény-katolikus székesegyház 1748-1804 között épült, jellegzetes osztrák-barokk stílusban. I. Ferenc császár művészi értékű főoltárképet adományozott, melyet Rubensnek tulajdonítanak, bár egyes források szerint egyik tanítványának a műve. A címe: Krisztus levétele a keresztről.

■ A volt Karátsonyi-ház (ma a múzeum épülete) egyike a még meglevő emeletes barokk örmény háznak. Kapuzatát két Atlasz-szobor tartja. Városunk gazdag múltjára emlékeztet a Szent Gergely Fiúárvaház (ma kórház), a Magyar Királyi Huszárlaktanya (ma vállalat), a Karátsonyi-intézet (ma öregek háza).

■ Ott, ahol 200 éve még kukoricaföldek voltak, ma a sétatér terül el. Tervezője a feyintézetből kikért (1864) szászrégeni Hönig. Érdekességei közé tartoznak a ginkgo biloba és tiszafák. A sétatér közepén levő Három grácia szoborcsoport Szervátiusz műve.

■ A városban született, élt és tevékenykedett az erdélyi örménység számos nagyhírű személyisége, mint Verzár Oxendius örmény-katolikus püspök, aki Rómához csatolta az erdélyi örmény közösséget; Szongoth Kristóf, az Armenia folyóirat alapítója és szerkesztője; Czetz János, 1848-as szabadságharcos.

A Karátsonyi-ház
ma múzeum

Járbad, Prücsök,
Kalákás lesz belőled

■ A helyi cserkészcsapat Czetz Jánost választotta névadójának, csapatvezetőjük Kasza Tamás. Legkiemelkedőbb rendezvényeik a rovásírásverseny és az Armenopolis városismereti vetélkedő.

■ A város magyarságának gyöngyszeme a Téka Alapítvány, amely közel 100, szórványból érkező gyermeknek ad otthont, és több száz helybelinek mutat utat, miként lehetünk a 21. század emberei úgy, hogy testünk és lelkünk minden mozdulatával a megtartó és éltető hagyomány vonzáskörében maradjunk. Már a legkisebbek is táncházba totyognak, a Prücsök népi gyermekjátékokkal szórakoztatnak, a középiskolásokból és egyetemistákból álló Kaláka néptáncgyűttes és a Sóvirág zenekar belföldön és külföldön is hírnevet szerzett. Mindezek megálmodója Balázs-Bécsi Attila tanár úr, aki kinevelt csapatával

működteti a kollégium mellett a Téka Művelődési Központot is.

■ A tanévet ökumenikus istentisztelettel kezdjük és zárjuk, minden évben más felekezetről. Közös ünnepeljük a Karácsonyt, a Farsangot, Március 15-ét, a Húsvétot, Június 1-jét.

■ Iskolánkban Step by Step alternatív oktatási forma is működik. Osztályunk főbb tevékenységei a 100. iskolai nap megünneplése, az Élünk egészségesen és a Zöld naptár országos projekt. A víz, az erdő, a Föld, a madarak napján érdekes tevékenységeink voltak. Felejthetetlen élményünk volt a „Mindenkinek virág nyíljék” balatonfüredi néptáncfesztiválon való

Osztályunk és
Szervátiusz gráciái

résztvétel, ahol mi, a Prücsök képviseltük szülővárosunkat.

Reméljük, ha erre jártok megcsodáljátok szülővárosunk szépségeit.

Összeállították a szamosújvári 2-es számú Iskola III. B osztályos tanulói Szabó Mária és Liszicsán Enikő tanítónők vezetésével.

PETŐFI SÁNDOR

VAN-E MOSTAN OLYAN LEGÉNY...

Van-e mostan olyan legény,
Aki fél.
Ha a mennykő jár is ott a
Fejénél?
Takarodjék el közülünk
A gyáva.
Bújjék bele a kemence
Lyukába!

Csorba Zsuzsa, Szék

▲ Albert Hédi, Körösfő

▼
Ecsedi Baumann
Brigitta, Kolozsvár

▶
Benedek
Tímea,
Kolozsvár

Rusu Csilla, Kolozsvár

Csete Gerhárd, Kolozsvár

Testvéreim, a szabadság
Nevében
Álljuk meg a helyet, amúgy
Keményen.
Mutassuk meg,
 hogy mik vagyunk:
Olyanok,
Akiken a veszedelem
Ki nem fog!
A legelső jeladásra
Kiállunk.
Ha elesünk, új sor áll föl
Utánunk.
Ha két magyar marad is a
Világon:
(Csak e kettő szabad legyen)
Nem bánom!

Háromszínű magyar zászló,
Dicső jel!
Védelmezzük megfeszített
Erővel.
Kiemeltük a porból szent
Szárnyadat,
Repülj előttünk a magas
Ég alatt!

HUSZÁROK

A huszár lovas katona. A magyar emberhez a harcban ősi időktől hozzátartozott hűséges lova, de Mátyás király nevezte először huszárnak a lovas katonát, s az ő ideje alatt alakult hazánkban a könnyűlovasság: Mátyás tudta, hogy a magyar embernek lóval könnyebb a mozgás, s vitézei a nehéz páncélruhát sem viselték, így sokkal fürgébben mozogtak, mint a nehézfegyverzetű nyugatiak. Meg is nyerték sorra a csatákat.

Az 1848-as forradalom idején a nép követelései között szerepelt a nemzeti őrsereg felállítása is. A nemzetőrök között voltak lovas huszárok és gyalogosok is. Nem mindenkinek tudtak megfelelő fegyvert adni, de a lelkesedés többet ért a korszerű fegyvereknél, s sokan kiegyenesített kaszákkal fölfegyverkezve indultak a harcba, s küzdöttek vitéz módra.

Badi Noémi, Csernátón ▲

◀ Tamás Zsuzsa, Szék

Az 1848-49-es szabadságharc idején a huszárok búzavirágkék zsinóros atillát viseltek, a lovasoknak piros csákójuk volt, a gyalogosoknak fekete. Zsinóros lovaglónadrágjuk s kifényesített, sarkantyús lovaglőcsizmájuk volt. Fegyverük kard és szablya. Nemhiába volt a nevük „nyalka huszár”, valóban szép és férfihoz illő viselet volt a magyar huszáré.

A katonákat a messze hallható trombitával hívták gyülekezőre.

A huszár büszke volt arra, hogy a hazájáért harcol, lelkesen álltak az emberek huszárnak a toborzások idején, s a fiúgyerekek sajnálták, hogy ők még nem mehetnek.

Czárán Eszter

Bazsó-Magyar Tamás, Kolozsvár

A rajzokat a kolozsvári Heltai Gáspár Alapítvány *Verbuválás 1848-ban* című pályázatára készült munkákból és a Brassai Sámuel Elméleti Líceum 2009-es, Kocsis Ildikó által szerkesztett falinaptárának anyagából válogattuk.

Azért oly szép ez a világ,
Mert a szíve Magyarország,
Nincs is több ily áldott hona,
Ez a földnek minden java.

Ha ellenség lép e földre,
Bátran megyünk szembe vele.
Villám a huszár vágása,
Hiszen Kossuth katonája.

(Lövéte)

Lassan ébredt az erdő. Mintha minden állat elaludt volna. A szelek sem indultak el szokásos fújókörútjukra. A fák ágain gubbasztottak, unalmukban el-elbóbiskoltak.

Kapukki Pukka és Hapci Franci már kora reggel talpon volt. Tornával kezdték a napot, füttyörésztek. Jól megmosakodtak az Átlátszó Patak friss vizében, és indultak is dolgozni. A növényekről kellett letisztítaniuk a port. Első útjuk Galóca Péterhez, a gombához vezetett, aki nem volt épp virágos kedvében.

– Jó reggelt, Galóca úr! – köszönt Franci illedelmesen.

– Jó reggelt, Galóca úr! – ismételte Pukka.

– Már megint zavartok? Már megint itt vagytok? – kérdezte a gomba zsörtölődve.

– Hát persze, hogy itt vagyunk – szólt Pukka –, kissé beporosodtál.

– Elegem van belőletek! Nem látjátok, nem is vagyok piszkos? – kiáltotta a gomba, s talán toporzékolni is akart volna, ha a föld szorító ágya megengedi.

– Ajajajjj, valaki bal lábbal ébredt ma reggel! – mosolygott Franci.

– Méghogy bal lábbal! Nincs is lábam! – sís-teregte Galóca úr.

– Galóca Péter, csak segíteni szeretnénk – mondta kedvesen Pukka. – Ha nem tisztítjuk le rólad a port, az állatok nem fogják tudni, hogy mérgező gomba vagy, és megesznek. Ezt akarod?

– Igen, igen, ezt akarom! Leg-alább elpusztul, aki hozzám ér! – ráncolta a homlokát Galóca úr.

Mit volt mit tenni, Pukka és Franci hátat fordított a piszkos gombának, és folytatták útjukat. Késő estig munkálkodtak. Alig maradt piszkos, poros növény a környéken. Fáradtan bandukoltak hazafele. Egyszer csak Kapukki Pukka felkiáltott:

SIMON
RÉKA ZSUZSANNA

A MÉRGES GOMBA

– Megvan, tudom, mit tegyünk!

– Mit tegyünk? – kérdezte értetlenül Hapci.

– Bekopogunk Szentjánosbogárékhöz. Ők majd elvezetnek Galóca úrhoz. Világítanak nekünk a sötétben. Galóca már biztosan mélyen alszik – csillogott Pukka szeme.

– És vigyázzuk az álmát? – fintorgott a törpesárkány.

– Dehogy! Ha nincs ébren, nem kell engedélyt kérnünk ahhoz, hogy megtisztíthassuk. Finoman letüsszögheted róla a port.

– Aha, már értem! – örült Franci.

Szentjánosbogárékat nem találták otthon. A mesegyár-

tó műhely ablakában letek rájuk. Hapci Franci és Pukka gyorsan elhadarta, mi járatban vannak. Őt szentjánosbogár repült is Galóca úr felé. Pukkának és Francinak loholnia kellett, ha nem akartak lemaradni.

Galóca már húzta a csendest. Hapci óvatosan odalépett a gombához, csendben letüsszögte róla az ujjnyi vastagságú port. A szentjánosbogarak fényénél jól kirajzolódtak Galóca úr pöttyei. Megköszönték Szentjánosbogáréknak a segítséget, és hazaigyekeztek.

Reggel Hapci és Pukka különös jókedvvel ébredt. Első útjuk újra Galóca úrhoz vezetett.

– Jó reggelt, Galóca úr! – kiáltotta Pukka.

– Jó reggelt, Galóca úr! – ismételte Franci.

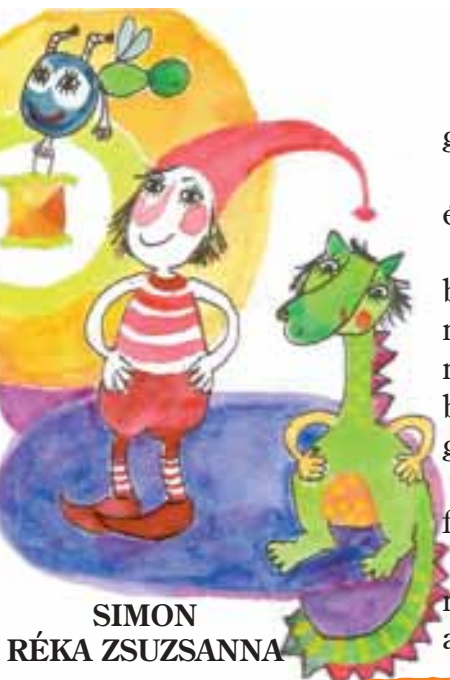
– Már megint ti! – morgolódott a mérges gomba.

– Hogy te milyen szép tiszta vagy! És azok a fehér pöttyök a kalapodon, milyen élénken feszítenek! – kedveskedett huncutul Pukka.

– Na ugye! Na ugye! Mondtam én, hogy nem kell engem tisztogatni! Felesleges, hisz tiszta vagyok! Jó, hogy rájöttetek végre!

– Hát, talán igazad van! – helyeselt Pukka.

Franci és Pukka huncutul mosolygott. Ők tudták, mi az igazság.

SZABÓ ZELMIRA rajzai

VOLT EGYSZER EGY ALAGÚT

Volt egyszer ott, ahol a nagy dombok éltek egymás hátára bújva, mintha virágos pizzamájukban még fényes nappal is aludni készülnének; nos, volt ott egy alagút. Koromtól maszatos száját folyton nyitva viselte.

Ez a kormos és tátott szájú alagút be volt dugva az egyik nagy domb hasába, majdnem át lehetett látni rajta a messzi hegyekre. Mint ha valaki piff-paff, átlőtte volna a domb hasát. Nem is, mintha piff-paff, hanem mintha búuuff, ágyúgolyóval lyukasztották volna át.

Az alagút ült a nagydomb búuuffantott hasában a két kormos-tátott szájával – mert a túloldalon is volt egy –, és várta a vonatokat.

A vonatok pedig jöttek. Jöttek éjjel, jöttek nappal. Ez mind rendjén volt így, hiszen azért jöttek az alagúthoz, bekattogva, bezirregve, becommogva a szájába, hogy ne kelljen megmászniuk a domb nagyját, amit a domb a hátán hordott, ott fönn.

Kattogtak, zirregtek, cammogtak, örült nekik az alagút. Csupán egy baj volt, mégpedig az, hogy, ahogy jöttek, úgy mentek is ezek a vonatok. Bementek itt, kijöttek ott, és az alagút még nagyobbra tátotta kormos száját, hogy hát ez hogy lehet, csak így elmenni. Még azt sem mondani, hogy mukk. Nagyon-nagyon szerette volna, ha a fürgé vonatok egy csöppet lassítanak, ha kerekeik nem a sietést forogják, azt, hogy ki-in-nen, si-es-sünk, ki-in-nen, hanem azt duruzsolják a fülébe, hogy gye-rrre, be-szél-ges-sünk, gye-rrre, be-szél-ges-sünk, és persze megálltak volna, leülve a sínek mellé törökülésbe vagy hanyattfekve, fölfele álló kerekeikkel, és megkérdezték volna:

– Mondd csak, kedves alagút, mit reggeliztél ma? Vagy, hogy: – Kedves alagút, mit gondolsz, fog esni ma az eső?

És az alagút türelmesen megvárta volna a hanyattfekvő vagy törökülésben ülő vonatok összes kérdését – a villanyvonatok nagyon hadarva beszéltek volna, a gőzösök dadogva, szuszogósabban, mindegyik a maga módján –, és minden de minden kérdésükre válaszolt volna.

Aztán persze ő is kérdezett volna ezt-azt. Mondjuk, hogy:

– Tölthetek egy kis bodzaszörpöt? Megmutassam a pókhálógyűjteményemet? Énekeltessem meg az egereimet?

Akkor a vonatok válaszoltak volna, hadarva, dadogva, ki-ki a maga módján, és örömeikben ütközőiket csattintva tapsoltak volna.

És ez így telt volna estig, de hát mindegy, hogy estig vagy pitymallatig, mert a nagy domb búuuffantott hasában, az alagútban mindig este van, így hát azt is mondhatom, hogy időtlen időig így beszélgethettek volna, kérdezve, válaszolva, szalmaszálon szörpögve a bodzalét, hanyattfekve.

A kormos száját folyton nyitva viselő alagút mindezt csak szerette volna. Csak így képzelte. Mert a vonatok fürgén vagy cammogva, de így is, amúgy is itt bementek, ott kijöttek, meg nem állva, nem beszélgetve.

Mindig csak: ki-in-nen, ki-in-nen, sohase: be-szél-ges-sünk, be-szél-ges-sünk.

Ezért az alagút nagyon szomorú volt.

KESZEG ÁGNES rajza

A BÖLCS ÖREGEMBER

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy bölcs öregember. Mindig fehér szirmú, napsárga közepű margareta volt a kalapjába tűzve, azon meg katicabogár süttette magát a nap sugaraival.

Egyszer arra jártam, az öreg ott áll a kapuban. Köszöntem neki illendőképpen:

– Isten áldja, öregapám!

– Isten áldjon, fiam – szólt, s behívott a házikójába.

Megvacsoráztunk, aztán meg is mosakodtunk. Volt ott egy tükör, abban néztem magam, miközben fésülködtem. De az öreg rám szólt:

– Jaj, ne nézz bele! Ez egy varázstükör! Aki belenéz, megbetegszik.

– Van rá gyógyír? – kérdeztem.

– A margareta szirmának a teája – felelte az öreg, és szippantott egyet a pipájából.

– Hát akkor mire várunk? Főzzük meg mielőbb – sürgettem.

– Nem úgy van az, fiam! Előbb meg kell szerezned a varázsvizet hozzá, mert csak úgy van csodaereje.

– Hol lehet olyat találni?

– Itt a faluvégén van egy forrás. Azt a hétfejű sárkány őrzi. El kell aldatnod, hogy a forrás vizéből meríthess. Itt van egy varázspálca – nyújtott át egy vesszőcskét az öreg. – Járj szerencsével!

Három nap és három éjjel tartott, míg rátaláltam a forrásra. Mellette ott volt a sárkány. Varázspálcámmal

rásuhintottam a hetedik fejére, és azonnal elaludt. Megmerítettem a korsómat, s már indultam is vissza az öreg háza felé. Az öreg megfőzte a teát, és varázsigét mondott: „Varázsital, kurtafark, olyan legyen, mint a makk!”

Meg is gyógyultam. Azóta vigyázok magamra, és nem nézek bele minden tükörbe.

Markó Botond, Nagybánya

GYÖNGYVIRÁG PALKÓ

Volt egyszer egy öregember. Volt három fia: Károly, István és én, Palkó.

Károly eléindult szerencsét próbálni. Ahogy megy, mendegél, egy kis gyöngyvirág megszólítja:

– Tűzz a kalapodba!

– Nem tűzlek én! Nem piszkolom be a kalapomat egy ilyen sáros virággal – mondta a fiú, és folytatta útját.

Elérkezett egy házhoz. Egy öregasszony élt ott. Károly szállást kért, az öregasszony adott neki. Még munkát is ajánlott. Feladata az volt, hogy a ház három szobájából kettőt takarítson ki, de a harmadikba nem volt szabad belépnie. Károly kitakarította a két szobát. Amikor az öregasszony ebéd után elszunnyadt, be ment a harmadik szobába is. Egy hintalovat látott, arra

ráült. Abban a pillanatban kővé vált.

Ugyanúgy járt István bátyám is. Most rajtam volt a sor. A gyöngyvirágot leszakítottam, kalapomba tűztem. Ezért mindenki Gyöngyvirág Palkónak hívott. Beálltam szolgálatba az öregasszonyhoz. Jól végeztem a munkámat, nem mentem be a harmadik szobába. Három esztendő lejártakor nekem adta a hintalovat. Indultam hazafelé. Útközben Burgum Biu király palotájába értem. A király épp férjhez akarta adni a lányát. Jöttek a kérők a világ minden tájáról. Gondoltam, én is szerencsét próbálok. Három feladatot kellett teljesítenem. Az első feladat az volt, hogy egy kis kanállal hét perc alatt egyek meg három tányér levest. Másodiknak a hét fejű sárkánnyal kellett meg-

NIKÓ

Egyszer egy kis faluban élt egy módos gazda. Rengeteg állata volt: malacok, csirkék, juhok, tehenek, de leginkább Hannát, a lovát szerette. Hanna rengeteg versenyt nyert meg, ő volt a gazda büszkesége.

Egyszer azonban lelassult, és egyre rosszabbul érezte magát. A gazda elhívta az állatorvost. Hosszas vizsgálódás után boldogan jelentette ki:

– Kiscsikó születik! Még ma!

Estefelé már ott feküdt a kis jövevény az álompuha szalmán. A Nikó nevet kapta. Nikó nőtt-növekedett, de egyszer egy erdei séta során elkóborolt a többiek-től, és eltévedt. Besötétedett. A gazda Hannával kereste egy ideig, aztán szomorúan hazaindultak. Nikó nagyon félt. Az ágak félelmetesen recsegték. Hirtelen egy furcsa hangot hallott, majd beszélgetést. Két gyerek ment hazafelé az erdőn keresztül. Észrevették a csikót. Megsajnálták, hazavitték. Mivel nem volt hol tartani, el kellett adniuk. A gyerekek fájó szív-

vívnom. Harmadszor énekelnem kellett, de úgy, hogy a királykisasszony táncra perdüljön. Mind a három próbát szerencsésen kiálltam.

– Bátor legény vagy, fiam! – mondta a király. – Megérdemled a lányomat.

A királykisasszony majd kiugrott a bőréből örömeiben, de megvallom, én is büszke voltam.

Egy ostorral rácsaptam a hintalóra, és bátyáim is megelevenedtek. Édesapámat is elhoztam a hetedhét országra szóló lakodalmamba.

Gellén Máté, Nagybánya

vel búcsúztak tőle. Egy gazdag ember vette meg, és elvitte a többi ló közé. Bár ott volt minden, Nikónak mégis hiányzott a régi élete. Egy éjszaka megszökött. A sötét éjszakában egyszer csak vadlovak törtek elő a sűrűből:

– Mit keresel itt, a sötétben egyedül? – kérdezték.

Nikó elmondta.

– Ismerjük az utat, de most veszélyes. Gyere, aludj a mi rejtékhelyünkön.

Nikó úgy is tett. Reggel aztán elvezeték a gazdájához. Hanna és a gazda boldogan borult Nikó nyakába.

Komáromy Zsuzsa, Kolozsvár

TOMOS TÜNDE rajzai

Minden ember örül,
a kedvünk is derül.
Örülök, mert kint játszhatok,
például görkorizhatok.

Nagy Kriszta, Szalárd

Béres Emőke, Betfalva ▶

Volt egyszer egy álomtündér,
S ha megrázta a szárnyát,
Minden gyerek ágyába tért,
Hogy aludja álmát.

Aludj te is, kis testvérem,
S álmodjál a tavaszról,
Tarka lepkék énekétől
Illatozó virágról.

Bartus Imola, Szászrégen

Zöldül a fű, a határ,
Rügyet bont a tölgyfa már.
Kinyílnak a hóvirágok,
Sétálnak a szép leányok.

Sallay Márta, Szilágysomlyó

Volt egyszer egy rigó,
Nem túl okos rigó.
– He-he-he, hó-hó-hó,
Buta volt a kis rigó.

– Mit nevensz, te rigócska? –
Kérdezte a napocska.
– Sárga vagy és éretlen,
Felhók közül látszol véletlen.
– He-he-he, hó-hó-hó –
Rikácsolt a kis mindentudó.

Laczkó Orsolya, Balánbánya

Igen, végre itt a tavasz,
Megjöttek a vándormadarak.
Mindegyik fészket rak,
És tojással halmozza.
Vigan csordogál a patak,
Benne szökdécselnek a halak.
Kizöldül az egész táj,
Benne virít ibolya és hóvirág.

Székely Edina, Balánbánya

**Csizmadia Kinga,
Gyergyószentmiklós**

Itt a Tavasz, kikelet,
Fölébred a természet.
Rügyezni kezdenek a fák.
Óh, Tavasz, te oly csodás,
Nemsokára itt vagy már.

A természet szép csodáját,
Rét s mező megújulását,
Hóolvadás kezdetét,
Égi madár megtértét –
Igen, ezt már rég várom,
Ez volt minden szívem vágya(m).

**Gál Krisztián Szilveszter,
Sepsiszentgyörgy**

**Aiudeni Szidónia,
Sepsiszentgyörgy**

**Balázs István
Gergő, Sárvasár** ▶

Temérdek, szebb-
nél szebb virág
lepi el a mezőt és a
rétet. Ilyenkor a
medve is keresi a
mézet. Rügyet
bontanak a fák,
sarjadnak a füvek.
Állatborjak szület-
nek, madarak érkeznek. Táncos szárnya a méheknek vi-
rágról virágra száll. Csörgedeznek a patakok. Ez a ked-
venc évszakom!

György Beáta, Szilágysomlyó

Mozse Izabella, Brassó

Testvérosztályok. A **margittai** másodikosok **bályoki** társaikat látták vendégül. Játék, séta, lakoma után **Kovács Katalin** és **Seres Erzsébet** tanító néni segítségével elvetették a barátság magvait.

A **nagyváradi** Coşbuc Iskolában lezajlott Weöres Sándor megyei szavalóversenynek **Bitte Rozália** tanító néni volt a fő szervezője.

A **szatmári** mesemondóverseny megyei döntőjét az 5-ös Iskola tanítói közössége szervezte. **Székely Hajnalka** küldött képes beszámolót róla.

Történt egyszer, hogy a tavasz és a nyár testvérek lettek. A tavasz szép virágokkal, fák rügyezésével, a nyár ínycsiklandozó gyümölcsökkel volt tele. Az ős és a tél nagyon irigykedett a nyárra meg a tavaszra, mert ők nem voltak olyan bájosak. Ezért elnevezték a telet és az őszt sötétségnek s a két szerető testvért világosságnak. De amint ez megtörtént, nyomban sötétség lett az ősben és a télben. A nap pedig olyan világosan csillogott, mint egy gyémánt a két testvér lakásában.

Domokos Bernát, Magyargorosló

Ha én virág lennék,
Fehér színű lennék,
Tavasszal kibújnék,
Tavasz végén hervadoznék.
Fehér szirmom, zöld levelem,
Hóvirág lenne a nevem.

**Szakács Bernadett,
Gyergyóalfalu**

Minden vidám gyermek
Mosolyog a napra,
Köszönjük, tündérke,
A gyönyörű tavaszt.

Az emberek dolgoznak,
A gyerekek játszanak,
Köszönjük a napocsát,
Kérlek, te is légy vidám.

**Lukács Noémi Borbála,
Kolozsvár**

Vágjátok ki, és
ragasszátok
nevetek mellé
a gyűjtőlapra.

MÁRCIUS

**E lapszám
támogatója:**

Címlap: Kószabósza a gyógyítás történetéről mesél

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. Kiadja a NAPSUGÁR Kft. Szerkesztik: ZSIGMOND EMESE főszerkesztő, MÜLLER KATI képszerkesztő. Arculatterv: KÖNCZEY ELEMÉR. **A szerkesztőség postacíme: 400462 Cluj, Bld. C. Brâncuşi nr. 202. ap. 101., C.P.137. Telefon/fax: 0264/418001. Megrendelhető a szerkesztőség címén.** E-mail: naps.sziv@napsugar.ro Honlapszerkesztő: KOMÁROMY LÁSZLÓ; www.napsugar.ro **A lapok árát a következő bankszámlára várjuk: Cont IBAN RO45RNCB0106026602080001 B.C.R., SUC. JUD. CLUJ S.C. NAPSUGÁR – EDITURA SRL. CUI: 210622 Készült a kolozsvári TIPO OFFSET Kft. Nyomdájában.** ISSN 1221-7751 **Ára 2,5 lej**

Maszat Művész KIÁLLÍTÁSA

a tavalyi tavasz legszebb rajzaiból

Molnár Tímea, Gyergyóalfalu

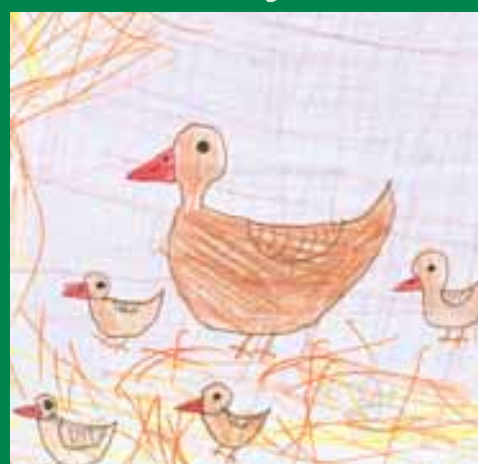
Stier Alexa, Nagybánya

Csog Csenge, Magyarhermány

Beke Boróka, Zabola

Farkas Natália,
Gyergyócsomafalva

Györffy Tímea, Gyergyóalfalu